

РОЗДІЛ І. ПРОБЛЕМИ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

УДК 377/378–058.17(8)

О. А. Жижко

Інститут педагогічної освіти і
освіти дорослих НАПН України

ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ ТЬЮТОРІВ ДЛЯ РОБОТИ З ДОРОСЛИМИ В МЕКСИЦІ Й ВЕНЕСУЕЛІ

У статті розглянуто інноваційні педагогічні технології у підготовці тьюторів для роботи з дорослими в Мексиці й Венесуелі. Автором виявлено, що використання інноваційних педагогічних технологій у підготовці тьюторів для роботи з дорослими в Мексиці й Венесуелі сприяє більш раціональному підходу слухачів до своєї професійної діяльності; розвитку їх особистісних якостей, професійних прагнень, індивідуальних здібностей, формуванню й удосконаленню їх професійної майстерності. Інноваційною формою організації діяльності учнів на занятті є кооперативний спосіб навчання (тобто навчання в малих групах), при якому реалізується спільна діяльність для досягнення спільних цілей.

Ключові слова: *інноваційні інтерактивні педагогічні технології; організаційно-методичне забезпечення навчання; організаційно-діяльнісні, особистісно-орієнтовані методи навчання; професійна освіта андрагогів; системи освіти Мексики й Венесуели*

Постановка проблеми. Підготовка педагогічного персоналу для професійної освіти маргінальних груп населення в Мексиці й Венесуелі є справою як державних, так і громадських та приватних установ. Професійно-андрагогічна освіта почала встановлюватися у Латинській Америці у 50-х рр. ХХ ст. зі створенням Регіонального центру фундаментальної освіти в Латинській Америці (КРЕФАЛ), який, серед інших завдань, займається формальною й неформальною освітою інструкторів для освіти дорослих.

Аналіз актуальних досліджень. Проблему інноваційних педагогічних технологій у підготовці тьюторів для роботи з дорослими у Мексиці й Венесуелі вивчали Ф. Адам, Х. Алонсо, А. Альварес, А. Алькала, Г. Арройо, А. Баттро, А. Галісія, С. Діас-Діас, Г. Ернандес, М. Ібаррола, Е. Ітурральде, С. Камперо, А. Каналес, П. Касау, М. Кастро-Перейра, П. Латапі-Сарре, Ф. Лопес-Пальма, Р. Лудохоський, А. Маркес, Р. Піньєро, М. Родрігес-Конде, М. Руїс, Д. Тірадо-Бенеді, М. Торрес-Пердомо, Х. Трійя-Бернет, І. Фермін-Гонсалес, П. Фрейре та ін.

Мета статті – проаналізувати використання інноваційних педагогічних технологій у підготовці тьюторів для роботи з дорослими в Мексиці й Венесуелі.

Виклад основного матеріалу. Навчальні програми з професійної освіти тьюторів для роботи з дорослими в Мексиці й Венесуелі ґрунтуються на антропологічній парадигмі, орієнтовані на особистість, на розвиток у майбутніх тьюторів навчальних навичок пізнавальної, прогностичної, конструктивно-творчої, пошукової, інтерактивної діяльності, на формування соціальної зрілості й освіченості для досягнення самостійності в різних життєвих сферах. З метою фокусування уваги на особистості майбутнього андрагога, залучення слухачів до процесу навчання, стимулювання персональної відповідальності за власний інтелектуальний рівень, підвищення ступеня активності студента як суб'єкта пізнання, праці та спілкування, активізується його самостійна діяльність, що виконується за власною ініціативою студента на базі теоретичних знань і практичних умінь, засвоєних у процесі навчання [2].

Виконаний нами аналіз показав, що зміст професійно-андрагогічної освіти тьюторів, які працюватимуть з дорослими представниками маргінальних груп населення в Мексиці й Венесуелі, визначається освітньо-професійними програмами, в яких встановлені вимоги до змісту, обсягу та рівня освітньої і професійної підготовки фахівців даного освітньо-кваліфікаційного рівня. Вони використовуються під час розробки та коригування навчальних планів і програм навчальних дисциплін та розробки засобів діагностики рівня професійної підготовки фахівців [2, 41].

У професійній підготовці тьюторів, які працюватимуть з дорослими представниками найменш захищених верств населення в Мексиці й Венесуелі, застосовується компетентнісний підхід, який вимагає усвідомлення всіма суб'єктами освітнього процесу кінцевої мети своєї діяльності: підготовку фахівця, який володіє як ключовими, так і спеціальними професійними компетенціями, здатного вирішувати різноманітні задачі андрагогічної практики, готового до інноваційної діяльності, який має високу мотиваційну спрямованість та усвідомлює суспільну значущість професії й роль андрагога в реалізації соціальних функцій [5].

Формування ключових і спеціальних професійних компетенцій тьюторів, які працюватимуть з маргіналами в Мексиці й Венесуелі, здійснюється за допомогою інтегративного міждисциплінарного підходу в ході всього навчально-виховного процесу, у якому всі дисципліни або види діяльності однаково відповідають за розвиток у студентів як ключових, так і спеціальних професійних компетенцій. Прерогативою переважно спеціальних професійних дисциплін є формування компетенцій

у сфері андрагогічної діяльності. Ці дисципліни спрямовані на розвиток професійних умінь і навичок щодо виконання конкретних викладацьких функцій. У цьому зв'язку майбутній інструктор повинен усвідомлювати, що в дорослих учнів протягом їх трудової діяльності вже сформований певний професійний рівень, тому завданням викладача є визначення й покращення цього рівня майстерності слухачів у вирішенні професійних завдань [5].

В основі сучасної професійно-андрагогічної освіти Мексики й Венесуели лежать інноваційні інтерактивні методи навчання, які дозволяють досягти більш позитивних результатів за рахунок того, що учні відкриті для навчання й активно включаються у взаємини і співпрацю з іншими учасниками освітнього процесу; у них сформовані достатні комунікативні вміння для забезпечення можливості позитивної міжсуб'єктної взаємодії; вони отримують можливість для аналізу своєї діяльності та реалізації власного потенціалу; можуть практично підготуватися до того, з чим їм належить зіткнутися найближчим часом в житті і професійній діяльності; можуть бути самими собою, не боятися висловлювати власну думку, допускати помилки, за умови, що вони не піддаються за це осуду й не отримують негативної оцінки.

Інтерактивний режим навчання є одним із сучасних напрямів активного соціально-психологічного навчання, він заснований на діалозі, кооперації та співпраці всіх суб'єктів навчального процесу. Інтерактивне навчання є способом пізнання, що здійснюється у формах спільної діяльності учнів: всі учасники освітнього процесу взаємодіють один з одним, обмінюються інформацією, спільно вирішують проблеми, моделюють ситуації, оцінюють дії колег і власну поведінку, занурюються в реальну атмосферу ділового співробітництва для розв'язання навчальних проблем.

При інтерактивному навчанні наголос із структури предмету, що вивчається, переноситься на сам навчальний процес. За таких умов навчальна функція викладача й навчального закладу як соціального інституту формування особистості значно знижується. Навчання при використанні інтерактивного методу не сприймається як взаємозв'язана та збалансована система. Визнання творчої природи особистості кожного учня, присутність у ньому внутрішньої активності веде до відмовлення від засвоєння певної кількості знань як головної мети навчального процесу [1].

Основною метою інтерактивного навчання є розвиток особистості слухача. Засобом розвитку особистості, що розкриває її внутрішні здібності, є самостійна пізнавальна й розумова діяльність. Таким чином, задача

викладача – забезпечити на занятті таку діяльність. Новітні інтерактивні технології сприяють виконанню даної задачі. При інтерактивному навчанні учень сам відкриває шлях до пізнання. Засвоєння знань є результатом його діяльності. Наприклад, робота в групах, що пов'язана з самостійним дослідженням будь-якої проблеми. Отже, інтерактивні технології навчання – це така організація навчального процесу, при якій слухач бере участь у колективному, взаємодоповнювальному, заснованому на взаємодії всіх учасників процесу, навчальному пізнанні.

Інтерактивне навчання реалізується в умовах постійної активної взаємодії всіх учнів. Слухач та викладач є рівноправними суб'єктами навчання. Інтерактивна модель передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблем. Неможливе домінування будь-якого учасника навчального процесу, або будь-якої ідеї. Це вчить гуманному, демократичному підходу до навчання [1].

Методи інтерактивного навчання поділяються на дві групи:

- імітаційні (аналіз конкретних ситуацій, ділові ігри, навчальні ігри, ігрове проектування, імітаційні вправи, інсценування, тренінг);
- неімітаційні (проблемні лекції, проблемні семінари, тематичні дискусії, дебати, мозкова атака, круглий стіл, тренінг, виробнича практика, науково-практична конференція, майстерні, що є формами організації навчання, які дають можливість висловлювання власної точки зору, обміну інформацією, досвідом) [5].

Інноваційною формою організації діяльності учнів на занятті є кооперативний спосіб навчання (тобто навчання в малих групах), при якому реалізується спільна діяльність для досягнення спільних цілей, а також задовольняються такі потреби особистості: потреба росту та потреба почувати себе захищеним, приєднавшись до групи людей. Таким чином, у слухачів з'являється впевненість у собі, вони пишаються навчальними успіхами один одного. Кооперативне навчання може здійснюватися як у групах (від 3 до 5 осіб), так і в парах.

Існує безліч інноваційних інтерактивних технологій навчання. Кожен викладач розробляє власні форми роботи на заняттях. Розглянемо надалі на прикладі навчальних програм для волонтерів, які працюватимуть з дорослими маргіналами, Національного інституту освіти дорослих Мексики практику впровадження неформальної професійної підготовки інструкторів для роботи з дорослими в Мексиці й Венесуелі.

Національний інститут освіти дорослих Мексики через Модель освіти для життя і праці (MEBIT) пропонує різноманітні курси для волонтерів, які

працюватимуть з дорослими. У програмі курсів МЕВІТу зазначається, що спеціалізована підготовка інструкторів є важливою умовою для підвищення якості освіти дорослих представників найменш захищених верств населення, тому вважається необхідним проведення перманентного навчання для підвищення кваліфікації викладачів і розвитку в них професійних компетенцій.

Програма курсів МЕВІТу розроблена таким чином, щоб надати можливість приймати в ній участь як волонтерам, які не мають ніякої професійно-андрагогічної освіти, так і викладачам, які бажають поширити й оновити свої професійні знання. Проаналізуємо надалі зміст та умови впровадження курсу «Інструктор з навчання для праці (Подорож у предмети з праці)» (тобто курсу для викладача неформальної професійно-технічної освіти).

Курс включає в себе 4 розділи («Подорож у курс для інструктора з навчання для праці», «Подорож з молоддю та дорослими, які шукають роботу, та які її мають і хочуть зберегти», «Подорож з молоддю та дорослими, які працюють удома, або мають малий бізнес», «Як дізнатися, що мої учні зрозуміли матеріал мого курсу?»), кожен з яких складається з 2–6 тематичних блоків, які містять 3–4 підтеми (наприклад, «Для кого я буду викладати», «Перша зупинка: дорослі, які шукають роботу», «Друга зупинка: мій малий бізнес», «Третя зупинка: сільськогосподарське виробництво і збереження навколишнього середовища», «Четверта зупинка: як досягти добробуту моєї сім'ї?» тощо). Кожний тематичний блок завершується додатковим матеріалом для самостійного вивчення «Якщо хочеш знати більше», а також контрольними завданнями «Перевір себе сам». Технологія проекту розпочинається з перевірки базових знань слухачів: вони повинні прочитати вступний текст і відповісти на певні запитання [3].

Наступним завданням проекту є з'ясування таких питань: Що таке праця?; Які проблеми працевлаштування існують у сучасному суспільстві?; Як можна вирішити ці проблеми?; Якими ресурсами володіють безробітні бідні селяни, або маргінали міст для самозабезпечення всім необхідним себе і свої сім'ї?; Які конкретні дії можуть вони вжити для покращення свого життя? Для обговорення цих питань студенти працюють у малих групах, а потім проводять загальну дискусію.

Далі слухачі знайомляться зі списком компетенцій, які вони допомагатимуть розвивати у своїх учнів. Після цього починається головний етап проекту: планування, розробка і презентація фінальної роботи. Викладач пропонує на вибір такі теми: «Підготовка та план дій для втілення

мого власного бізнесу», «План для кращого функціонування мого бізнесу», «Проект покращення сільськогосподарського виробництва», «Баланс сільськогосподарського циклу» тощо [3].

Кінцевим моментом проекту є його презентація й оцінка. У системі підготовки інструкторів-андрагогів Мексики і Венесуели існують такі види контролю знань: самотійна оцінка, спільна оцінка, колективна оцінка, індивідуальна оцінка. Самостійна оцінка є результатом самоконтролю слухача, коли він після виконання певних завдань підручника може перевірити свої знання за допомогою «ключів» до завдань. Спільна оцінка знань проводиться викладачем разом із студентом, таким чином, учень у процесі перевірки виконаного завдання відразу концентрує свою увагу на «недоліках» роботи. Колективна оцінка проводиться всією групою: студенти обговорюють, які знання, уміння, навички вони отримали під час виконання певного завдання та в чому полягає їх практичне застосування. Індивідуальна оцінка реалізується викладачем, коли він перевіряє правильність виконання завдання кожним учнем, а потім оголошує список з винесеними балами.

Висновки. Таким чином, проведений нами аналіз використання інноваційних педагогічних технологій у підготовці тьюторів для роботи з дорослими в Мексиці й Венесуелі дає підстави стверджувати, що використання компетентнісного підходу за допомогою організаційно-діяльнісних особистісно-орієнтованих, переважно інтерактивних інноваційних методів навчання в професійній освіті тьюторів, які працюють з дорослими, сприяє більш раціональному підходу слухачів до своєї професійної діяльності; розвитку їх особистісних якостей, професійних прагнень, індивідуальних здібностей, формуванню й удосконаленню їх професійної майстерності. Інноваційні інтерактивні технології навчання є однією з ефективних форм організації професійно-андрагогічної освіти. Зосередження уваги на інноваційних інтерактивних технологіях навчання зумовлене акцентуванням співробітництва між учнями і викладачами в процесі реалізації курсів з професійно-андрагогічної підготовки, що ґрунтується на гуманістично-антропологічних принципах освіти.

Перспективи подальших розвідок. Вважаємо, що в контексті наукового пошуку щодо теорії та практики професійної підготовки фахівців для роботи з дорослими в Мексиці й Венесуелі перспективами подальших розвідок можуть бути розгляд умов упровадження програм із професійної підготовки андрагогів, аналіз цих програм тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Alcalá A. Andragogía. Libro Guía de Estudio / A. Alcalá. – Postgrado U.N.A. Caracas, Venezuela, 1999. – 175 p.
2. Hernández G. E. Situación presente de la educación de las personas jóvenes y adultas en México / G. E. Hernández. – México : CREFAL, 2008. – 170 p.
3. Instituto Nacional para la Educación de los Adultos, INEA. El Modelo Educativo para la Vida y el Trabajo (MEVyT). – México : INEA, 2006. – 130 p.
4. Pieck E. La oferta de formación para el trabajo en México. Documentos de investigación / E. Pieck. – México : Universidad Iberoamericana-Instituto de investigaciones para el desarrollo de la educación, 2004. – 210 p.
5. Torres Perdomo M. La Praxis Andragógica / M. Torres Perdomo, I. Fermín González, R. M. Piñero, G. C. Arroyo. – ULA. Mérida, Venezuela, 1994. – 350 p.

РЕЗЮМЕ

Жыжко Е. А. Инновационные педагогические технологии в подготовке тьюторов для работы со взрослыми в Мексике и Венесуэле.

В статье рассмотрены инновационные педагогические технологии в подготовке тьюторов для работы со взрослыми в Мексике и Венесуэле. Автором выявлено, что использование инновационных педагогических технологий в подготовке тьюторов для работы со взрослыми в Мексике и Венесуэле способствует более рациональному подходу слушателей к своей профессиональной деятельности, развитию их личностных качеств, профессиональных стремлений, индивидуальных способностей, формированию и совершенствованию их профессионального мастерства. Инновационной формой организации деятельности учащихся на занятиях является кооперативный способ обучения (т.е. обучение в малых группах), при котором реализуется совместная деятельность для достижения общих целей.

Ключевые слова: инновационные интерактивные педагогические технологии; организационно-методическое обеспечение обучения; организационно-деятельностные, личностно-ориентированные методы обучения; профессиональное образование андрагогов, системы образования Мексики и Венесуэлы.

SUMMARY

Zhizhko E. Innovative pedagogical technologies in professional training of tutors who work with adults in Mexico and Venezuela.

In this article is analysed the innovative pedagogical technologies in professional training of tutors who work with adults in Mexico and Venezuela. Educational programs for professional training of tutors who work with adults in Mexico and Venezuela, are based on anthropological paradigm, focused on the individual learning, the development of cognitive, predictive, constructive and creative skills in future tutors, searching, interactive activities, the formation of social maturity and education for achieving independence in different spheres of life.

The basis of modern professional andragogical education in Mexico and Venezuela are innovative interactive teaching methods that achieve more positive results due to the fact that students are open to learning and actively included in the relationship and cooperation with other in educational process, they have generated sufficient communication skills to enable positive interaction, they are able to analyze their performance and realize their potential, are almost ready to resolve problems in the life and professional activity, can be themselves, are not afraid of expressing themselves, making mistakes.

Interactive training mode is one of the modern trends of active social-psychological studies, it is based on dialogue, cooperation and collaboration of all subjects of the educational process. Online training is a way of knowing, implemented in the form of joint activity for students: all members of the educational process interact with each other, share information, solve problems together, simulate a situation of peers and evaluate their own behavior plunge into the atmosphere of a real business cooperation for the solution of liabilities of educational problems.

The author found out that the use of innovative educational technologies in training of tutors who work with adults in Mexico and Venezuela promotes in the students a more rational approach to the study, develop their personal qualities and professional aspirations, their individual abilities, develop and improve their professional skills.

Key words: *innovative educational technologies, organizational- methodological learning support, organizational-active and student-centered teaching methods, professional-andragogical education, the educational systems of Mexico and Venezuela.*